

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 19/04-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. januára 2004 predbežne prerokoval sťažnosť Slovenskej republiky - Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, zastúpenej generálnym prokurátorom Slovenskej republiky JUDr. M. H., vo veci porušenia jej základného práva na ochranu vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s právom na ochranu pred ukladaním povinností v rozpore so zákonom podľa čl. 13 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky výrokom rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. M Cdo 1/03 z 24. júna 2003 v časti o náhrade trov mimoriadneho dovolacieho konania, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Slovenskej republiky - Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky o d m i e t a ako podanú zjavne neoprávnenou osobou.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 3. septembra 2003 doručené podanie Slovenskej republiky - Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, zastúpenej generálnym prokurátorom Slovenskej republiky JUDr. M. H. (ďalej

len „sťažovateľ“), vo veci porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) označené ako „Ústavná sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky“. Z jeho obsahu vyplynulo, že smeruje proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. M Cdo 1/03 z 24. júna 2003 v časti výroku o trovách dovolacieho konania.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol:

„Na podnet účastníka konania JEFTA spol s r. o. generálny prokurátor Slovenskej republiky podal proti rozsudkom Okresného súdu v Lučenci a Krajského súdu v Banskej Bystrici mimoriadne dovolanie z 13. januára 2003 č. k. VI/1 Pz 366/02.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „súd“) rozsudkom z 24. júna 2003 č. k. M Cdo 1/03 mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky zamietol a súčasne Slovenskej republike - Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky uložil povinnosť zaplatiť odporcom I/ a II/ náhradu trov dovolacieho konania v sume 9 130,- Sk do rúk JUDr. A. F., do troch dní.

Súd rozhodnutie odôvodnil úspešnosťou odporcov I/ a II/, ktorým vzniklo v dovolacom konaní právo na náhradu trov proti Slovenskej republike - Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky.

Právnu argumentáciu súd podložil ustanoveniami § 142 ods. 1, § 224 ods. 1, § 243b ods. 4 a § 243i ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorých v konaní o mimoriadnom dovolaní platia primerane ustanovenia o trovách konania pred súdom prvého stupňa ...

Sťažovateľ sa domnieva, že rozsudkom najvyššieho súdu z 24. júna 2003 č. k. M Cdo 1/03, v časti, ktorou bola Slovenskej republike - Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky uložená povinnosť zaplatiť odporcom I/ a II/ náhradu trov dovolacieho konania, došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľov, a to práva na ochranu vlastníckeho práva podľa článku 20 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa článku 46 ods. 1 ústavy v spojení s porušením práva na ochranu pred ukladaním povinností v rozpore so zákonom a ústavou podľa článku 13 ods. 1 ústavy.

...Podľa § 14 ods. 2 písm. d) zákona č. 153/2001 Z. z. generálny prokurátor je oprávnený podávať najvyššiemu súdu podľa osobitných zákonov a za podmienok

ustanovených týmito zákonmi aj mimoriadne dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu vydanému v občianskom súdnom konaní.

V súlade s ústavným a zákonným vymedzením postavenia prokuratúry a generálneho prokurátora sa realizáciou oprávnenia podať mimoriadne dovolanie stáva generálny prokurátor len zákonným sprostredkovateľom zabezpečenia ochrany práv účastníkov konania a osôb rozhodnutím súdu dotknutých alebo osôb rozhodnutím súdu poškodených (PL. ÚS 57/99). Naplnením úlohy orgánu právnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa nemôže zmeniť jeho postavenie na postavenie účastníka konania o mimoriadnom dovolaní. Okrem už uvedených argumentov, bráni tomu i absencia akejkoľvek kauzálnosti k predmetu základného konania, k hmotnoprávnemu vzťahu.

Postavenia generálneho prokurátora, ako zákonného sprostredkovateľa v konaní o mimoriadnom dovolaní, sa nemôže dotknúť ani skutočnosť, že s podaným mimoriadnym dovolaním môže, až do vyhlásenia rozhodnutia dovolacieho súdu, disponovať iba generálny prokurátor (§ 243b ods. 4, § 243i a § 243h ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku). Rovnako sa to vzťahuje na doručovanie rozhodnutia o mimoriadnom dovolaní, ktoré dovolací súd doručuje nielen účastníkom konania, ale aj generálnemu prokurátorovi (§ 243j Občianskeho súdneho poriadku). Tieto dispozičné a procesné práva mu prináležia len z titulu jeho postavenia orgánu ochrany práva a logicky zodpovedajú jeho oprávneniu podať mimoriadny opravný prostriedok.

...Postavenie generálneho prokurátora ako účastníka konania by prichádzalo do úvahy v prípade, keď zastupuje štát v súkromnoprávných vzťahoch, napríklad vo vlastníckych sporoch, kedy je rovnoprávne s postavením ostatných účastníkov konania.

Napriek špecifickému postaveniu generálneho prokurátora v konaní o mimoriadnom dovolaní, rozhodnutie o tomto mimoriadnom opravnom prostriedku je plne v pôsobnosti nezávislého súdu, ktorý bez ohľadu na „osobu“ podávateľa, je povinný sa vecou zaoberať. Právnym názorom generálneho prokurátora pritom nie je viazaný. Prokuratúra, ako orgán ochrany práva, voči súdu nie je vo vzťahu nadradenosti a nijakým spôsobom nemôže zasahovať do jeho nezávislosti a nestrannosti. Znamená to tiež, že súd, po prerokovaní veci a jej objektívnom posúdení, môže rozhodnúť inak, než ako navrhoval generálny prokurátor, čo je plne v súlade s postavením a poslaním súdov.

Vychádzajúc zo skutočnosti, že generálny prokurátor, a teda ani Slovenská republika - Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, neboli účastníkmi konania o mimoriadnom

dovolání, súd nemohol *lege artis* zaviazať takýto subjekt k povinnosti uhradiť trovy konania žalovanému z titulu jeho neúspešnosti.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky ako štátny orgán (§ 2 a § 38 ods. 1 písm. a) zákona č. 153/2001 Z. z.) je v zmysle § 21 ods. 1 zákona č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov, rozpočtovou organizáciou, ktorá hospodári s rozpočtovými prostriedkami štátu. Môže s nimi nakladať len na základe zákona o štátnom rozpočte a v súlade s pravidlami rozpočtového hospodárenia upraveného v zákone č. 303/1995 Z. z.

Disponuje teda s finančnými prostriedkami, ktoré sú vlastníctvom štátu. Štát ako vlastník má rovnaké postavenie ako iné subjekty vlastníckeho práva.

...Uloženie povinnosti štátu zaplatiť žalovanému náhradu trov dovolacieho konania rozhodnutím súdu inak, ako na základe zákona, je porušením jeho vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a súčasne porušením princípu upraveného v čl. 13 ods. 1 ústavy, podľa ktorého povinnosti možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd.

Povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov dovolacieho konania bola súdom uložená subjektom (štátu, resp. Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky) v konaní, účastníkom ktorého neboli.

Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením zaručeného práva na súdnu ochranu, nezávisle od toho, či smeruje v neprospech účastníka, alebo iného subjektu.

Toto právo na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy bolo rozhodnutím najvyššieho súdu porušené súčasne s porušením práva na ochranu pred ukladaním povinností v rozpore so zákonom a ústavou podľa čl. 13 ods. 1 ústavy.

...Sťažovateľ sa domnieva, že prípadným výkonom nezákonného rozhodnutia by mohlo dôjsť k zmareniu účelu podanej ústavnej sťažnosti.

Navrhuje preto, aby ústavný súd rozhodol v zmysle § 52 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o dočasnom opatrení a odložil vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozsudkom z 24. júna 2003 č. k. M Cdo 1/03.“

Sťažovateľ ďalej navrhol, aby ústavný súd na verejnom pojednávaní rozhodol, že:

„1. Práva sťažovateľa na ochranu vlastníckeho práva podľa článku 20 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa článku 46 ods. 1 ústavy v spojení s porušením práva na ochranu pred ukladaním povinností v rozpore so zákonom a ústavou podľa článku 13 ods. 1 ústavy boli rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. júna 2003 č. k. M Cdo 1/03, ktorý nadobudol právoplatnosť 14. júla 2003, v časti, ktorou bola Slovenskej republike - Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky uložená povinnosť zaplatiť odporcom I/ a II/ náhradu trov dovolacieho konania v sume 9 130,- Sk do rúk JUDr. A. F., do troch dní, porušené.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. júna 2003 č. k. M Cdo 1/03, v časti, ktorou bola Slovenskej republike - Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky uložená povinnosť zaplatiť odporcom I/ a II/ náhradu trov dovolacieho konania v sume 9 130,- Sk do rúk JUDr. A. F., do troch dní, sa zrušuje.“

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach, ktorými fyzické osoby alebo právnické osoby namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd upravených v ústave, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na svojom neverejnom zasadnutí, pričom zisťoval, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 1 tohto zákona. Návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd v rámci predbežného prerokovania odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd konštatoval, že generálny prokurátor Slovenskej republiky ako nositeľ právomoci ustanovenej zákonom č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre za podmienok ustanovených v § 243e Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) podal 13. januára 2003 na podnet účastníka konania mimoriadne dovolanie proti rozsudkom Okresného súdu Lučenec (sp. zn. 8 C 80/01 z 3. októbra 2001) a Krajského súdu v Banskej Bystrici (č. k. 13 Co 2764/2001-164 z 19. februára 2002). Najvyšší súd rozsudkom z 24. júna 2003 sp. zn. M Cdo 1/03 toto mimoriadne dovolanie zamietol a súčasne uložil Slovenskej republike - Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky povinnosť zaplatiť odporcom v tomto konaní trovy dovolacieho konania.

Keďže sťažovateľ sťažnosťou podľa čl. 127 ústavy namietal, že najvyšší súd porušil jeho základné právo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a základné právo na súdnu a inú právnu ochranu (právo na spravodlivý proces) podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 13 ods. 1 ústavy, ústavný súd sa zaoberal otázkou jeho procesnej legitímácie v tomto type konania.

Sťažnosť podľa čl. 127 ústavy je individuálnym právnym prostriedkom na ochranu ústavne zaručených základných práv alebo slobôd fyzických osôb alebo právnických osôb. Definičným znakom pojmu sťažnosť je zásah orgánu verejnej moci do týchto základných práv alebo slobôd. Zmyslom a účelom sťažnosti je ochraňovať fyzické osoby a právnické osoby pred zásahmi do základných práv alebo slobôd predovšetkým zo strany orgánov štátu [rozhodnutiami, opatreniami alebo iným zásahom (II. ÚS 187/03 v spojení s I. ÚS 29/97 a IV. ÚS 197/03)].

Predpokladom procesnej legitímácie na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že fyzická osoba alebo právnická osoba má spôsobilosť byť nositeľom základných práv a slobôd. V zásade nie je vylúčené, aby aj orgány verejnej moci (štátne orgány) podali sťažnosť podľa čl. 127 ústavy (napr. vo vlastníckych sporoch, keď vystupujú v súkromnoprávných vzťahoch v rovnom postavení s ostatnými účastníkmi konania). Môžu tak však urobiť iba vtedy, ak je splnená podmienka, že v konkrétnom prípade mohli byť a aj v skutočnosti boli nositeľmi ústavou zaručených základných práv alebo slobôd. Orgán verejnej moci (štátny orgán) môže podať sťažnosť, len pokiaľ je postihnutý ako „každý“, a nie ako „nositeľ verejných úloh (verejného záujmu)“, resp. pri výkone právomocí štátu.

Pokiaľ štát vystupuje v príslušnom právnom vzťahu ako subjekt verejného práva a súčasne ako nositeľ verejnej moci, z povahy veci vyplýva, že nie je a ani nemôže byť nositeľom (subjektom) základných práv a slobôd.

Sťažovateľ sa v označenom konaní pred mimoriadnym dovolacím súdom nedomáha ochrany „svojho“ práva, pretože ochrana pred právoplatným rozhodnutím súdu, ktorým bol porušený zákon, nie je subjektívne právo generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ale je to všeobecný účel, na ktorý bola okrem iného ústavou a zákonmi zriadená prokuratúra Slovenskej republiky (IV. ÚS 197/03).

Sťažnosť podľa čl. 127 ústavy v tomto prípade podala Slovenská republika – Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, zastúpená generálnym prokurátorom Slovenskej republiky. Ústavný súd konštatuje, že tento subjekt nemožno pri výkone jeho zákonnej právomoci v rámci mimoriadneho dovolacieho konania považovať za osobu, ktorá je nositeľom základných práv a slobôd (upravených v čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy), a teda za osobu, ktorá je oprávnená namietat' porušenie svojich základných práv sťažnosťou pred ústavným súdom, a jeho postavenie v okolnostiach daného prípadu nemožno zaradiť do oblasti života chráneného základnými právami.

Z uvedených dôvodov ústavný súd odmietol túto sťažnosť v celom rozsahu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako podanú zjavne neoprávnenou osobou.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2004